

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 20__ р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр**

зі спеціальності **6.030509 Облік і аудит**

за освітньою програмою **Облік і аудит**

на тему: «**Облік, контроль та аналіз основних засобів
(на прикладі ТОВ «Арікол»)**»

Виконавець:

**студентка обліково-економічного факультету
Павличенко Д. О.** _____

Науковий керівник:

**к. е. н., доцент
Семенова К. Д.** _____

Одеса 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ, ЇХ ВИЗНАННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОЦІНКА	6
1.1. Економічна сутність основних засобів	6
1.2. Класифікація основних засобів.....	10
1.3. Оцінка основних засобів.....	16
1.4. Облік основних засобів у системі національних та міжнародних стандартів: проблеми та шляхи вирішення	20
РОЗДІЛ 2 ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «АРІКОЛ»	25
2.1. Організаційна характеристика ТОВ «Арікол»	25
2.2. Первинний облік основних засобів на підприємстві.....	30
2.3. Облік надходження та вибуття основних засобів.....	36
РОЗДІЛ 3 КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «АРІКОЛ»	43
3.1. Економічна характеристика підприємства ТОВ «Арікол»	43
3.2. Контроль основних засобів на підприємстві.....	50
3.3. Аналіз ефективності використання основних засобів.....	55
ВИСНОВКИ	63
Список використаних джерел	66
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Перехід до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) пов'язаний з низкою питань, одним з яких вважається запобігання помилок, пов'язаних з обліком, аналізом і контролем основних засобів, обліком витрат на їх відновлення, а також амортизацію.

Дані питання набули своєї актуальності оскільки власникам, кредиторам й інвесторам, як вітчизняним так і закордонним, необхідна доступність оперативної та достовірної інформації щодо стану, руху, нарахування амортизації, оновлення та ефективності використання основних засобів. Виробництво та реалізація продукції, яка є конкурентоспроможною, і задоволення змінного попиту є основними функціями діяльності компанії та їх досягнення можливе лише при постійному оновленні основних засобів.

До складу проблемних питань відносяться різноманітні підходи авторів наукових робіт щодо встановлення сутності основних засобів, визначення існуючих розбіжностей при відображенні основних засобів у бухгалтерському та податковому обліку, протиріччя, які виявляються при нарахуванні та обліку їх амортизації. Незважаючи на дуже велику кількість наукових досліджень, вони й сьогодні потребують ретельного вивчення.

Значний вклад у формування методичних підходів та теоретичних основ для вирішення таких завдань як контроль, облік та аналіз основних засобів зробили вчені: М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, А.Г. Завгородній, М.А. Завгородній, С.Ф. Кужельний, В.С. Ленъ , В.Г. Лінник, Н.Ф. Огійчук, В.Ф. Палій, В.В. Сопко, Л.К. Сук та інші. Науковці найбільшу увагу приділяють проблемам розкриття сутності основних засобів, організації обліку операцій руху основних засобів, питанням їх оцінки, обґрунтованого вибору відповідного методу нарахування амортизації, порядку обліку витрат на ремонт з метою удосконалення існуючої системи їх обліку.

Мета й завдання дослідження. Метою даної роботи є дослідження теоретичних основ та розробка практичних рекомендацій з організації обліку, контролю та аналізу використання основних засобів з метою забезпечення безперервного та ефективного функціонування підприємства в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення поставленої мети у роботі поставлені наступні завдання:

- узагальнення існуючих теоретичних підходів до визначення сутності економічної категорії «основні засоби»;
- визначення критеріїв класифікації основних засобів за різними ознаками;
- розкриття проблемних питань оцінки основних засобів;
- визначення нормативно-правового регулювання обліку основних засобів;
- дослідження методичних аспектів обліку операцій надходження та вибуття основних засобів;
- проведення фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства ТОВ «Арікол»;
- організація контролю основних засобів на підприємстві;
- проведення аналізу стану основних засобів на підприємстві;
- здійснення аналізу ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес організації і методики обліку, аналізу та контролю використання основних засобів на підприємстві ТОВ «Арікол».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних питань бухгалтерського обліку, контролю і аналізу основних засобів.

Методи дослідження. Вирішення поставлених у роботі завдань досягнуто за рахунок застосування загальнонаукових методів аналізу та синтезу (для розкриття теоретичних аспектів обліку основних засобів), історичного (при вивченні генезису категорії «основні засоби»), спостереження (для визначення стану обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві), класифікації (при дослідженні питання

класифікації основних засобів), табличний (для відображення аналітичної інформації), узагальнення (при формуванні висновків на основі даних дослідження).

Інформаційна база. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, щодо організації обліку та зокрема обліку операцій з основними засобами, наукові роботи зарубіжних та вітчизняних авторів з питань обліку основних засобів, податкова і фінансова звітність, первинні документи та облікові реєстри, наказ про облікову політику, статут підприємства ТОВ «Арікол».

За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано тези та стаття:

Павличенко Д.О. Еволюція економічної сутності основних засобів. Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації. Тези доповідей V міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. 2019. С. 232-233.

Павличенко Д.О. Облік основних засобів в системі національних та міжнародних стандартів: проблеми та шляхи вирішення. Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. 2018.С. 256-259.

Павличенко Д. О. Аналіз ефективності використання основних засобів підприємства. Збірник науково-практичних статей. Одеський національний економічний університет. Обліково-економічний факультет (кафедра економічного аналізу). 2019. С. 163-167.

ВИСНОВКИ

У результаті наукового дослідження та критичного розгляду основних аспектів та проблем теорії і практики обліку основних засобів можна зробити такі висновки.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам для здійснення адміністративних і соціально-правових дій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше одного року. Будь-яке підприємство самостійно визначає особовий склад і структуру основних засобів, які можуть відрізнятися, однак в цілому до них зараховуються будь-які об'єкти, вартість яких становить понад 6000 грн.

Амортизація – це систематичний розподіл вартості основних засобів, що амортизуються протягом строку їх корисного використання (експлуатації). Знос – це категорія виробнича, а не фінансова, в той час як амортизація характеризує частину коштів, яку призначено на відновлення основних засобів.

Розрахунок типу фінансової стійкості підприємства показав, що підприємство і в 2017 і в 2018 році знаходилось у нестійкому фінансовому стані. Дане положення було обумовлено тим, що у 2018 році підприємство стало збитковим. На підприємстві ТОВ «Арікол» протягом аналізованого періоду чистий фінансовий результат зменшився у 2017 році він складав 321 тис. грн., а в 2018 році підприємство зазнало збитків у розмірі 10264 тис. грн., тобто підприємство є збитковим.

Аналіз операційних витрат показав, що у 2018 році порівняно із 2017 роком сума операційних витрат збільшилась на 23%. У структурі операційних витрат найбільшу питому вагу займають інші операційні витрати. На кінець 2018 року їхня питома вага у структурі операційних витрат складала 64 %.

Ефективність використання основних засобів на підприємстві підвищилась у 2018 році порівняно з 2017 роком. Це підтверджується збільшенням таких показників,

як віддача; суми прибутку від операційної діяльності, які були отримані у розрахунку на 100 грн. основних виробничих засобів.

Отже, підприємство ефективно використовує об'єкти основні засоби і вони потребують більшого оновлення та модернізації. Також було встановлено, що на підприємстві ТОВ «Арікол» бухгалтерський облік автоматизовано. Облік регулюється наказом про облікову політику. Вибуття та надходження основних засобів регламентується П(С)БО 7, а також методичними рекомендаціями, інструкціями та положеннями з деяких питань обліку. Аналітичний облік представлений інвентарними картками, які ведуться на кожну окрему одиницю основних засобів. На ТОВ «Арікол» основними шляхами надходження основних засобів є: надходження від постачальників за оплату, надходження як внески учасників до статутного капіталу.

На досліджуваному підприємстві основними шляхами вибуття основних засобів є: продаж; ліквідація через невідповідність визнання активом; списання у випадку виявлення нестачі.

Під час аналізу обліку основних засобів на досліджуваному підприємстві було виявлено такі недоліки та запропоновано такі шляхи їх вирішення:

- 1) на ТОВ «Арікол» у первинних документах заповнюються не всі реквізити, тому для більш точного обліку рекомендовано заповнювати всі реквізити у первинних паперових документах з обліку основних засобів;
- 2) оскільки інвентарні картки ведуться лише у електронному вигляді, то підприємству рекомендовано вести інвентарні картки як в електронному, так і в паперовому вигляді;
- 3) використовувати типові форми, затверджені Наказом № 818 від 13.09.2016 № 818, оскільки вони більш сучасні;
- 4) оскільки на досліджуваному підприємстві використовується лише прямолінійний метод для нарахування амортизації, то рекомендуємо додатково використовувати виробничий метод нарахування амортизації для вантажних

автомобілів, так як знос цих основних залежить від інтенсивності використання, так як вони виконують визначений обсяг перевезень.

5) покращило би бухгалтерський облік основних засобів застосування прискорених методів амортизації для об'єктів основних засобів, які швидко морально застарівають, або у міру старіння яких значно збільшуються витрати на їх ремонт та технічне обслуговування (транспортні засоби, комп'ютери). Використання одного прямолінійного методу для розрахунку амортизації основних засобів є недоцільним для здійснення оптимальної амортизаційної політики;

6) для якісного, відповідального виконання робіт з приймання та списання об'єктів основних засобів доцільно розробити робочу інструкцію, у якій чітко визначити перелік робіт і порядок їх здійснення, функції та завдання кожного члена комісії, а також їх відповідальність;

7) на підприємстві облік основних засобів ведеться у програмі «1С Підприємство 8.2», тому підприємству можна порекомендувати вести облік за допомогою більш оновленого програмного продукту «1С Підприємство 8.3», який дозволяє повністю автоматизувати процес виписування первинної документації разом з веденням реєстру документів (що додає упорядкованості в обліковому процесі);

8) на підприємстві є в наявності документи з прийняття, переміщення та списання основних засобів, які зберігаються без підпису керівника або головного бухгалтера. Кожен документ повинен підписувати головний бухгалтер або керівник – це необхідно для правильного оформлення первинних документів обліку основних засобів.

Список використаних джерел

1. Базилевич В.Д. Історія економічних вчень: підручник. Київ: Видавництво «Знання», 2015. 567 с.
2. Бойко В.М. Бізнес: словник-довідник / Київ: Видавництво «Україна», 2015. 565 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. Житомир: ЖІТІ, 2017. 608 с.
4. Вовчук Н. Перехід на міжнародні стандарти фінзвітності – який шлях обере Україна? Наталія Вовчук. Європейська правда. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.eurointegration.com.ua> (дата звернення: 20.02.2019).
5. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами. Київ: Видавництво «Екаутінг», 2015. 384 с.
6. Даценко Г.В. Контроль основних засобів та шляхи його вдосконалення. Львів: Економічні науки. 2012. № 7. С. 27-29.
7. Економіка і фінанси підприємства : підручник. Львів : Видавництво «Магнолія». 2016. 406 с.
8. Економіка підприємства : підручник. / За ред. С. Ф. Покропивного. Київ: КНЕУ, 2015. 528 с.
9. Економічний аналіз: Навчальний посібник./ За ред. Волкової Н.А. Одеса: ОНЕУ, 2015. 310 с.
10. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник. Київ: Знання, 2007. 1072 с.
11. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 № 291. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/> (дата звернення: 20.02.2019).
12. Кірейцев Г.Г. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. Житомир: ЖТІ, 2002. 272 с.

13. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10> (дата звернення: 20.02.2019).
14. Кленін О. В. Ефективність відтворення основного капіталу підприємств: Монографія. Дніпро, 2006. 196 с.
15. Кононова І., Шелест К. Адаптація національних стандартів до міжнародних стандартів фінансової звітності. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. №5. С. 1054-1056.
16. Круш П. В. Капітал та основні засоби підприємства : Навчальний посібник для вузів Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 166 с.
17. Кубік В. Д. Основні засоби підприємства в системі національного та міжнародного обліку: проблеми та шляхи вирішення. Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу у контексті євроінтеграції». Одеса: ОНЕУ, 2014. С. 35-38.
18. Ліквідація основних засобів – момент істини. URL: Режим доступу: <https://www.golovbukh.ua/article/6088-qqq-17-m2-21-02-2017-lkvdatysya-osnovnih-zasobv-moment-stini> (дата звернення: 20.02.2019). (дата звернення: 20.02.2019).
19. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии [Пер. И.И. Скворцова-Степанова]. Москва. Издательство «Политиздат». 1974. 648 с.
20. Мацибора В. І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для вузів. Київ: Каравела, 2008. 312 с.
21. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30 вересня 2003 р. № 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03> (дата звернення: 23.02.2019).
22. Михайлов А. М. Основні засоби: визначення та класифікація. Київ: Вісник КНЕУ. 2008. Вип1(10). С 153 – 159.
23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014/ (дата звернення: 20.02.2019).

24. Наказ Міністерства статистики України від 29.12.1995р. № 352 "Про затвердження типових форм первинного обліку". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0352202-95> (дата звернення: 17.02.2019).
25. Наталія Вовчук. Перехід на міжнародні стандарти фінансової звітності – який шлях обере Україна?. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/rus/experts/2015/07/8/7035663/>(дата звернення: 17.02.2019).
26. Нові типові форми обліку основних засобів – у вільному доступі. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/5944-qqq-16-m11-09-11-2016-nov-tipov-formi-oblku-osnovnih-zasobv-u-vlnomu-dostup> (дата звернення: 11.02.2019).
27. Облік основних засобів: головні аспекти – 2017. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/budget-13-byudzheth-buxgalterskij-uchet-otchetnost-i-kaznachejskoe-obsluzhivanie-52-uchet-osnovnyx-sredstv-glavnye-aspekty---2017> (дата звернення: 11.02.2019).
28. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page3> (дата звернення: 11.02.2019).
29. Політична економія. Навчальний посібник. / За ред. Рибалкіна В.О., Бодрова В.Г. Київ: Академвидав, 2014. 672с.
30. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 11.02.2019).
31. Про затвердження типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору та порядку їх складання. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0352202-95> (дата звернення: 11.02.2019).
32. Проскурін П.В. Історія економіки та економічних учень. Нариси економічної історії індустріальної цивілізації. Навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2005. 372 с.

33. Рикардо Д. Начала политической экономии и податного обложения. Москва. Издательство «Госиздательство».1929. 428 с.
34. Семенова К. Д. Аналітичний інструментарій оцінювання бізнес-процесів у економіці. Теоретико-методичні засади дослідження бізнес-процесів у підприємстві: монографія. Одеса: ППЦ «Белка». 2019. С. 5-33.
35. Семенова К. Д. Проблеми вивчення тенденцій розвитку економічних процесів. Сучасні проблеми економічної теорії та практики господарювання в ринкових умовах: збірник наук. праць III-ї Міжнародної науково-практичної Інтернет конференції (Одеса, 14 квітня 2011 р.). 5 с.
36. Сердюк В.Н. Бухгалтерский облік. Навч. посібник. 9-е вид., доп. Донецк: ДонНУ. 2009. 595 с.
37. Скрипник Н. В. Облік основних засобів: порівняльна характеристика національних підходів і вимог міжнародних стандартів фінансової звітності. Одеса: Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. 2014. Т. 19. Вип. 1/2 С. 178–180.
38. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А.Смит. – [Пер. с англ. Е.М. Майборода] / отв. ред. Л.И. Абалкин. Москва. Издательство «Наука». 1993. 570 с.
39. Стаднюк Т. Особливості методики аналізу фінансових результатів діяльності підприємств. Луцьк: Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2016. № 1. С. 127-132.
40. Титов В. И. Экономика предприятия. Учебник.– Москва: Эксмо, 2008. 416 с.
41. Урбан Н.М. Методика та організація оцінки активів підприємства в обліку та аудиті: дис. канд. екон. наук: 08.06.04.Наталія Михайлівна. Тернопіль, 2004. 215 с.
42. Федорова В. А. Економіка підприємства та міжнародних компаній : навчальний посібник для вузів. Київ : Видавництво «Центр учбової літератури», 2008. 416 с.
43. Фінансова звітність підприємства ТОВ «Арікол».

44. Чорна І.О. Ефективність використання основних виробничих засобів та розробка пропозицій щодо її поліпшення. URL: Режим доступу: <http://masters.donntu.org/2017/ief/brutova/library/article7.htm> (дата звернення: 11.03.2019).
45. Щодо затвердження Державного класифікатора України "Класифікація основних фондів" (ДК 013-97) від від 19.08.97 N 507. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/9155/1/V117_P059-071.pdf (дата звернення: 11.03.2019).
46. Экономика предприятия (фирмы). Учебник / под ред. О. И. Волкова. – Москва: ИНФРА-М, 2007. 601 с.
47. Яцунська О.С. Класифікація основних засобів в процесі реформування системи вітчизняного обліку. [Електронний ресурс]. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/589/1/Яцунська%20О.С.%20Класифікація%20основних%20засобів%20в%20процесі%20реформування%20системи%20вітчизняного%20обліку.pdf> (дата звернення: 11.03.2019).
48. Яцунська О.С. Сучасний стан проблем оцінки об'єктів основних засобів на різних етапах їх життєвого циклу. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2856/1/Сучасний%20стан%20проблем%20оцінки%20об'єктів%20основних%20засобів%20на%20різних%20етапах%20їх%20життєвого%20циклу.pdf> (дата звернення: 11.02.2019).

Додатки